

Portes obertes — Antoni Gutiérrez-Rubí

La democràcia nord-americana

Les eleccions a la presidència dels Estats Units ens serveixen de pretext per parlar dels valors fundacionals de la societat nord-americana, molt més profunds del que sembla a simple vista.

No es pot parlar de valors conformadors dels Estats Units i la seva democràcia sense fer, primerament, una referència directa a la Declaració d'Independència del país, el credo sota el qual es mou tot l'imaginari col·lectiu dels Estats Units d'Amèrica. La Llibertat, la Vida i la recerca de la Felicitat són els tres valors per excel·lència que hi apareixen. Valors que, a més a més, han de ser salvaguardats pel govern federal. De fet aquesta és la missió principal de l'executiu nord-americà.

El marc d'inspiració de la democràcia nord-americana és doncs la citada Constitució, que pels nord-americans és un text amb caràcter sagrat, motiu pel qual no es pot modificar. Sí que es pot interpretar, però no tocar. D'aquesta manera, la Constitució, als Estats Units, actua com a Bíblia civil, com a text sagrat civil que, al costat del text sagrat religiós, la Bíblia en sí, configura en el marc nord-americà, la manera que té el país de mirar el món.

Tampoc es pot parlar dels valors democràtics dels EUA sense fer esment a la Declaració de Drets (*Bill of Rights*), mitjançant el qual es dictamina una sèrie de limitacions al poder del govern federal per subratllar la llibertat de l'individu: la protecció dels drets naturals de la llibertat i la propietat, inclosa la llibertat de religió, d'expressió, de premsa, de reunió i associació, així com el dret a posseir i portar armes. En casos criminals federals es requereix d'una acusació d'un gran jurat per qualsevol crim capital o infame, que

garanteix un judici ràpid, públic, amb un jurat imparcial compost per membres de l'Estat o districte judicial.

Tot i que, si haguéssim de sintetitzar entre els tres valors inicialment citats diríem que el principal valor és el de la llibertat individual, també és important entendre que la pàtria, la nació, actua com a sublimació de la societat, com a substitució, en aquest cas: "Ets lliure i pots fer el que vulguis amb aquesta llibertat, però has de ser patriota". És aquella idea expressada pel president Kennedy que deia: "no et preguntis que pot fer el país per a tu sinó què pots fer tu pel país". El Bé Comú de la pàtria és molt important. I aquest Bé Comú només es pot fer en base a dos grans principis: l'imperi de la llei i el diàleg permanent. És per aquest darrer motiu que només existeixen dues grans formacions polítiques i també per això que els espais de col·laboració són molt freqüents.

PORTAR LA LLIBERTAT AL MÓN

Aquesta manera de pensar inclou la concepció que aquests valors compartits que defensen els nord-americans són els millors valors per a la Humanitat i que la seva obligació, per tant, és que siguin assumits pels altres. Així, la defensa de la llibertat arreu del món té a veure amb una geografia moral i no amb una geografia política, com es pensa sovint. Un element que remet a la Constitució i a aquesta naturalesa sagrada que té, perquè s'entén com una responsabilitat. Un valor, doncs, amb una connotació religiosa important de la qual emana la necessitat d'estendre aquest Bé Comú i els seus valors a altres nacions. És la raó per la qual els Estats

Antoni Gutiérrez-Rubí és assessor de comunicació, analista polític i expert en els Estats Units. Autor de llibres com Filopolítica o La política vigilada.

La comunicación política en la era de Wikileaks, Espiritualidad y Política, Micropolítica i Políticas, entre altres.

IL·LUSTRACIÓ: RAÚL CAMPUZANO

Units senten que tenen una responsabilitat a l'hora d'estendre la seva cosmogonia a les altres nacions. I aquesta és, bàsicament, la raó per la qual han intervingut en milers de conflictes internacionals. Com que els europeus no entenem la naturalesa sagrada que els valors i la pàtria tenen per la societat nord-americana, tendim a fer una mirada amb prejudici i pensar que tota decisió internacional és fruit d'interessos econòmics. I la veritat és que no; hi ha una crida a lluitar per la llibertat. És una crida honesta, no un conte per a nens; és molt íntima i està molt interioritzada. Després aquesta crida, evidentment, es pot instrumentalitzar políticament, però en el fons remet a això. Què fa sinó que un noi de 22 anys d'Ohio cregui que ha d'anar a l'Afganistan a lluitar? Un sou, només?

El valor del Bé Comú, doncs, és imprescindible per a la comprensió de moltes de les decisions –i per descomptat accions– que han pres els americans a través dels anys.

Aquesta concepció de la llibertat com a valor inspirador absolut de tot plegat, entra també dins del joc electoral i el finançament de les candidatures: com que sóc lliure, puc fer el que cregui que he de fer, i donar un milió d'euros al candidat que vulgui. I ningú m'ho pot impedir. El principi inspirador de la llibertat s'ha de preservar en qualsevol circumstància. Això no invalida el sistema sinó que el reforça, encara que des d'aquí es vegi com una injustícia respecte els candidats que no poden recaptar tants diners. De totes maneres, Obama va saber contradir aquesta premissa perquè va aconseguir moltíssimes petites donacions.

Aquests són els fonaments de l'arquitectura de valors dels EUA, en la qual el contrapès de la democràcia és la llibertat individual, no l'equilibri de poders, com ens passa a nosaltres a Europa. Així, un estat federal pot tenir molt poder però no més que la llibertat individual. El contrapoder, per tant, és el Jo.

Dels valors fundacionals nord-americans, en destacaria:

1. La Llibertat:

Els ciutadans tenen el dret a poder votar o no sense que ningú –ni el govern, ni una organització social, ni cap altre individu– els ho impedeixi. El votar és voluntari i per això, per a poder-ho fer, cal apuntar-se a una llista de votants. Els ciutadans o una organització tenen el dret a donar suport econòmic al candidat que vulguin. No hi ha lleis ni restriccions.

2. El Diàleg:

Hi ha intercanvi d'opinions i idees de manera pacífica per arribar a triar a un sol candidat, en els *caucus* amb els quals comencen les eleccions primàries tant del candidat demòcrata com del republicà.

3. La Legitimitat:

En les primàries es vota, però cada territori escull els seus representants. És la suma de tots els territoris la que fa que es triï el candidat presidencial. Ni llistes dins dels partits ni eleccions decidides a dit.

4. El Bé Comú:

Per aquest sentiment consagrat a la Constitució nord-americana, tots els habitants del país tenen el deure de treballar junts

“Els nord-americans defensen que els seus valors són els millors i volen que siguin assumits pels altres”

“La crida a la llibertat arreu del món és una crida honesta, no és un conte per explicar als nens”

per tal d'aconseguir el màxim benestar de tothom dins la idea de comunitat.

5. Patriotisme:

Significa advocar per la creença de l'Amèrica forta, sòlida, com un ens definitori en el balanç del poder mundial. La seva fortalesa està molt arrelada a valors militars. El patriotisme, molt constant en les campanyes electorals, es basa en la seva imatge de nació enfront dels altres països, en el lideratge i avantatge comercial i econòmic que van desenvolupar després de les dues guerres mundials. És el valor de la “gran nació”, de superpotència mundial.

Les eleccions nord-americanes són un bon pretext per aprofundir en aquells valors subjacents a la cultura del país i que conformen l'ADN de la seva manera d'entendre el món. De fet, tots els presidents que ha tingut el país al llarg de més de dos segles han volgut deixar una petjada moral a la història del país, ser constructors de frases amb un rerefons espiritual. La presidència dels EUA, doncs, es pot dir que té quelcom d'un alè espiritual. ■